

Edukata e nxënësit të dijes dhe shkaqet ndihmuese për marrjen e dijes



Autor
Muhammed ibën Salih el Uthejmin
(Allahu e mëshiroftë!)
Përktheu: Bledar Albani

Edukata e nxënësit të dijes dhe shkaqet ndihmuese për marrjen e dijes

Autor

Muhamed ibën Salih el Uthejmin

(Allahu e mëshiroftë!)

Përktheu: Bledar Albani



Tema e parë

Edukata e nxënësit të dijes

Nxënësi i dijes duhet patjetër që të mvishet me disa morale dhe edukata, prej të cilave po përmendim:

1. Pastrimi i qëllimit vetëm për Hir të Allahut të Madhëruar:

D.m.th. qëllimi i tij me kërkimin e dijes të jetë për Hir të Allahut dhe për të fituar botën tjetër, sepse Allahu i Madhëruar ka nxitur për këtë dhe ka përgëzuar për të, siç ka thënë Allahut i Madhëruar: **"Dije se nuk ka të adhuruar tjetër (me të drejtë) përveç Allahut dhe kërko falje për gjynahet e tua!"** [Muhamed, 19].

Po kështu lavdërimi i dijetarëve në Kuran është mëse i njohur, dhe kur Allahu lavdëron diçka apo urdhëron për të, ajo gjë bëhet adhurim.

Kështu që është i domosdoshëm pastrimi i qëllimit vetëm për Hir të Allahut në këtë adhurim (në kërkimin e dijes), d.m.th. që njeriu të ketë për qëllim Fytyrën e Allahut të Madhëruar me kërkimin e dijes.

Dhe nëse dikush bën një qëllim që me kërkimin e dijes fetare të arrijë marrjen e diplomës apo të ndonjë grade apo pozite, ta dijë se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **"Kushdo që kërkon një dije me të cilën duhet pasur për qëllim Fytyra e Allahut të Madhëruar, dhe ky nuk e mëson veçse për të fituar diçka prej dynjasë, nuk ka për ta ndjerë aromën e xhenetit në ditën e kiametit."** [E ka nxjerrë Imam Ahmed (2/338), Ebu Daudi, Ibën Maxheh, El Hakim në Mustedrak (1/160), Ibën Ebi Shejbeh në "El Musanef". El Hakim ka thënë: "Ky hadith është i saktë dhe zinxhiri i transmetuesve të tij janë të besueshëm"].

Pra, ky është një kërcënim i ashpër...

Por nëse nxënësi i dijes thotë: "Unë kërkoj të marr diplomë jo për ndonjë fitim nga dynjaja, por sepse peshorja matëse e dijetarit sot është bërë diploma e tij."

Atëherë themi: Në qoftë se me marrjen e diplomës është për qëllim bërja dobi njerëzve, për t'i mësuar apo drejtuar ata, e gjëra të ngjashme, ky është nijet i pastër dhe nuk e dëmton gjë, pasi që është nijet i drejtë.

Por ne e përmendëm qëllimin e pastër në krye të edukatave të nxënësit të dijes, pasi që ai është baza. Nxënësi i dijes duhet që me kërkimin e dijes të ketë për qëllim zbatimin e urdhrit të Allahut të Madhëruar, sepse Allahu ka urdhëruar për kërkimin e dijes dhe ka thënë: **"Dije se nuk ka të adhuruar tjetër (me të drejtë) përveç Allahut dhe kërko falje për gjynahet e tua!"** [Muhamed, 19].

Pra, ka urdhëruar për kërkimin e dijes, dhe nëse ti mëson dhe kërkon dije, ke zbatuar Urdhrin e Allahut të Madhëruar.

2. Ngritja e injorancës nga vetja dhe nga të tjerët:

D.m.th. që me kërkimin e dijes duhet të kesh për qëllim ngritjen e injorancës nga vetja dhe nga të tjerët, pasi që origjina tek njeriu është injoranca dhe padituria, argument për të cilën është Fjala e Allahut: **"Dhe Allahu ju ka nxjerrë nga mitrat e nënave tuaja duke mos ditur (ju) asgjë. Ai ju dha edhe dëgjimin, shikimin dhe zemrën që të mund të falënderoni (Atë)."** [En Nahl, 78].

Aktualiteti dëshmon gjithashtu për këtë gjë, pasi që ti me kërkimin e dijes synon ngritjen e injorancës nga vetja dhe kështu arrin frikërespektin ndaj Allahut: **"Vërtet ata që i frikësohen më shumë Allahut nga robët e Tij, janë dijetarët."** [Fatir, 28].

Pra, ti duhet të synosh ngritjen e injorancës nga vetja jote, pasi që origjina tek ti është mosdija. E nëse mëson dhe bëhesh prej dijetarëve, atëherë injoranca ngrihet nga ti.

Po kështu duhet të kesh qëllim edhe ngritjen e injorancës nga ymeti musliman, gjë e cila bëhet duke dhënë mësim me mënyrat nga më të ndryshmet, me qëllim që t'u bësh dobi njerëzve me dijen tënde.

A është kusht për bërjen dobi me dijen, që të ulesh nëpër tubime në xhami, apo mund t'i bësh dobi njerëzve në çdo rast dhe vend?

Përgjigja: E sakta është e dyta, sepse Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **"Publikoni prej meje qoftë edhe një ajet."** [E ka nxjerrë Buhariu (Kitabul Enbija).]

Sikur ti të mësosh një njeri dhe ai të mësojë një tjetër, ty të shkruhet shpërblimi i dy njerëzve. Nëse ky mëson një të tretë, ty të shkruhet shpërblimi i tre njerëzve, e

kështu. Por është prej bidatit që kur një njeri bën një adhurim të thotë: "O Zot! Sevapin e këtij adhurimi bëje për të Dërguarin e Allahut!", sepse Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) është ai që ta ka mësuar dhe të ka drejtuar tek ajo, kështu që atij i shkruhet njësoj si shpërblimi yt.

Imam Ahmed (Allahu e mëshiroftë!) thotë: **"Asgjë nuk mund të barazohet me dijen, tek ai njeri që ka nijetin e pastër."** –**Thanë: E si kështu? -Ai tha: "Duke bërë nijet ngritjen e injorancës nga vetja dhe nga të tjerët"**; sepse origjina tek njerëzit është injoranca ashtu si edhe tek ti, dhe nëse mëson me qëllim që të ngresh injorancën nga ky popull, ti je prej muxhahidëve në Rrugën e Allahut të Madhëruar, të cilët përhapin Fenë e Allahut.

3. Mbrojtja e sheriatit:

D.m.th. të bësh nijet që me kërkimin e dijes të mbrosh sheriatin, sepse librat nuk mund t'a mbrojnë sheriatin, por ata që e mbrojnë atë janë mbartësit e sheriatit.

Sikur dikush prej bidatçinjve të hynte në një librari të mbushur plot me libra të sheriatit, dhe ky fillon të flasë me ndonjë bidat të cilin e pohon, nuk besoj se qoftë edhe një libër i vetëm t'ja kthejë atij dhe ta kundërshtojë atë. Por sikur të fliste me bidatin e tij para ndonjë njeriu të ditur me qëllim që ta pohojë dhe vërtetojë atë, atëherë ky kërkues i dijes ia kthen atij dhe e rrëzon fjalën e tij me Kuran dhe Sunet.

Pra, nxënësi i dijes duhet që me kërkimin e dijes të synojë edhe mbrojtjen e sheriatit, pasi që mbrojtja e sheriatit nuk mund të bëhet veçse me burrat e tij, tamam si arma; sikur ne të kishim depot ë mbushura plot me armë, a ndodh që këto armë të ngrihen vetë dhe të hedhin predha mbi armikun? A nuk bëhet kjo veçse me burra?

Përgjigja është se kjo nuk bëhet veçse me burra. Po kështu është edhe dija.

Përveç kësaj, bidatet përtërihen. Mund të ekzistojnë bidate që nuk kanë pas ekzistuar në kohët e para dhe nuk gjenden nëpër libra, kështu që sheriatin në këtë rast nuk mund ta mbrojnë veçse nxënësi i dijes.

Ndaj them: Ajo që nxënësi i dijes duhet të ketë parasysh është mbrojtja e sheriatit, pasi që njerëzit kanë shumë nevojë për dijetarët, me qëllim që t'i kthejnë mbrapsht intrigat e bidatçinjve dhe të gjithë armiqve të Allahut. Por kjo nuk mund të bëhet veçse me dije fetare të përfituar nga Libri i Allahut dhe nga Suneti i Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem).

4. Zemërgjerësia në çështjet ku nuk ka pajtim:

D.m.th. që nxënësi i dijes duhet ta ketë zemrën të gjerë në lidhje me çështjet ku ka mospajtim dhe shkak i të cilave është ixhtihadi (përpyekja me argumente); pasi që çështjet ku ka mospajtim mes dijetarëve janë dy llojesh: ose çështje të cilat nuk pranojnë përpyekje argumentuese por janë të qarta dhe të prera, në këto çështje nuk ka justifikim për kundërshtuesin e tyre, ose çështje të cilat pranojnë përpyekje argumentuese dhe në këto çështje justifikohet kundërshtuesi i tyre, dhe fjala jote nuk mund të jetë argument kundër kundërshtuesit tënd në to, pasi që sikur të ishte ashtu, atëherë mund të thuhej edhe e kundërta: që fjala e tij është argument kundër teje.

Ndërsa unë kam për qëllim këtu ato çështje të cilat pranojnë arsyetim dhe argumentim me logjikë dhe argumente, dhe në të cilat njeriut i lejohej të diskutojë, por ama kush kundërshton rrugën e selefëve siç janë çështjet e akides, çështje të cilat nuk pranohet nga askush që të kundërshtojë kuptimin e selefëve në to.

Pra, është qëllimi për çështjet e tjera në të cilat ka vend për ixhtihad; nuk duhet që nga ky mospajtim në këto çështje të merret shkas për sharjen e të tjerëve dhe as shkas për armiqësi e urrejtje.

Sahabet –Allahu qoftë i kënaqur me ta!- janë kundërshtuar në çështje të shumta, dhe kush dëshiron të njohë mospajtimet mes tyre, të kthehet tek gjurmët e përcjella prej tyre dhe ka për të gjetur mospajtim në shumë çështje, të cilat kanë qenë shumë më të mëdha se ato çështje të cilat njerëzit sot i marrin shkas për mosmarrëveshje, sa që janë ndarë në parti dhe thonë: "Unë jam me filanin dhe unë me alanin", sikur të ishte çështje partishë. Kjo padyshim që është gabim.

Për shembull, sikur dikush t'i thotë shokut: "Kur të ngrihesh nga rukuja mos e vendos dorën e djathtë mbi të majtën (mbi gjoks) por lëshoi duart anash kofshëve. Nëse nuk vepron kështu, ti je bidatçi."

Fjala "bidatçi" nuk është e lehtë për shpirtin, dhe nëse dikush ma thotë mua këtë, në zemrën time do të lindë diçka prej urrejtjes; sepse kështu është njeriu.

Në këtë çështjen e duarve ne themi se ka vend për mospajtim, kështu që ose vendosi duart mbi njëra tjetrën ose lëshoi (pas rukusë).

Për këtë, Imam Ahmedi ka thënë se njeriu ka të drejtë të zgjedhë vendosjen e dorës së djathtë mbi të majtën ose t'i lëshojë; sepse çështja këtu është e gjerë dhe e hapur.

Por cili është suneti në analizimin e kësaj çështje?

Përgjigja: Suneti në këtë çështje është që të vendosësh dorën e djathtë mbi të majtën kur të ngrihesh nga rukuja, njësoj si i vendos kur qëndron në këmbë. Argument për këtë është hadithi i nxjerrë nga Buhariu, ku thuhet se Sehl ibën Sead ka thënë:

"Njerëzit urdhëroheshin që burri të vendoste dorën e tij të djathtë mbi parakrahun e të majtës, në namaz." [E ka nxjerrë Buhariu (Kitabu Sifatu es salat)].

Të shohim; A është për qëllim këtu kur ishin në sexhde? Apo kur ishin në ruku apo kur uleshin?

Jo, por ka qëllim kur ishin në këmbë, dhe kjo përfshin qëndrimin në këmbë para rënies në ruku dhe pas ngritjes nga rukuja.

Por nga mospajtim mes dijetarëve ne nuk duhet të marrim shkas për grindje dhe përçarje, sepse që të gjithë ne kërkojmë hakun dhe secili ka vepruar atë përfundim që ka arritur me ixhtihadin e tij. Përderisa është kështu, atëherë nuk lejohet që prej kësaj të marrim shkas për armiqësi dhe përçarje mes dijetarëve, sepse dijetarët do të vazhdojnë të kenë mendime të ndryshme nga njëri-tjetri, madje që në kohën e Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem).

Pra, obligimi i nxënësve të dijes është që të jenë një dorë e vetme dhe nga ky mospajtim të mos marrin shkas për largim nga njëri-tjetri dhe urrejtje të njëri-tjetrit, por obligimi në rastin kur e kundërshton shokun tënd bazuar në argumentin që ked he ai të kundërshton ty me argumentin e tij, obligimi në këtë rast është që ta vendosni veten tuaj në të njëjtën rrugë dhe dashuria mes jush të shtohet.

Ndaj ne i duam dhe i përgëzojmë të rinjtë tanë të cilët tashmë kanë drejtim të fortë në vendosjen e çështjeve përballë argumenteve dhe në ndërtimin e dijes së tyre sipas Librit të Allahut dhe sunetit të Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem). Mendojmë se kjo është diçka e hajrit dhe se kjo na përgëzon me hapjen e dyerve të dijes nga rrugët e sakta të saj, dhe nuk duam që ata ta marrin këtë gjë shkas për ndarje në parti dhe urrejtje mes tyre, ndërsa Allahu i ka thënë Pejgamberit të Tij (salallahu alejhi ue selem): **"Vërtet ata që e ndajnë fenë e tyre dhe shpërndahen në sekte e grupe ti (O Muhammed) nuk ke aspak të bësh me ta. Puna e tyre është vetëm me Allahun i Cili paskësaj do t'u tregojë atyre çfarë ata vepronin."** [El Enam, 159].

Ata të cilët e fusin veten e tyre në parti dhe bëhen partiakë (të njëanshëm), ne nuk i aprovojmë ata në këtë gjë sepse partia e Allahut është vetëm një parti, dhe mendojmë se mospajtimi në kuptim nuk duhet të ketë rezultat largimin e njerëzve nga njëri-tjetri dhe as shkeljen e të drejtave të vëllait tënd.

Prandaj, është detyrë e nxënësve të dijes që të jenë vëllezër, edhe nëse nuk pajtohen në disa çështje dytësore, dhe secili prej tyre ta thërrasë tjetrin me qetësi dhe dialog nga i cili kërkohet Fytyra e Allahut dhe arritja tek dija. Kështu arrihet harmonia dhe hiqet ky ankth dhe dhunë që ekziston tek disa njerëz, të cilët arrijnë deri atje sa që grinden dhe bëhen armiq të njëri-tjetrit, gjë e cila padyshim që i gëzon armiqtë e muslimanëve.

Grindja mes ymetit musliman padyshim që është e keqja më e madhe që ekziston në dëm të tij. Allahu i Madhëruar thotë: **"Bindjuni edhe Allahut edhe të Dërguarit të Tij, mos u kundërshtoni (me njëri-tjetrin) që të mos humbni kurajon dhe të mos ju lënë fuqitë dhe jini të duruar e të qetë. Vërtet që Allahu është me të duruarit."**[El Enfal, 46].

Edhe sahabet (radiallahu anhum) kishin mospajtim për çështje të tilla, por megjithatë ata ishin në një zemër, në dashuri dhe harmoni me njëri-tjetrin.

Madje unë iu them qartë se në të vërtetë ai i cili të kundërshton ty i bazuar në argumentin që ka, ai në fakt është pajtuar me ty; pasi që secili nga ju dy kërkon të vërtetën dhe si rrjedhojë qëllimi është një: njohja e të vërtetës me argument. Pra ai nuk të ka kundërshtuar ty përderisa ti e pohon se ai të kundërshtuar për shkak të argumentit që ka. Atëherë ku është kundërshtimi këtu?

Nëse ecet sipas kësaj rruge, ymeti musliman mbet një ymet i vetëm, edhe pse nuk pajtohen në disa çështje për shkak të argumentit që ka secili.

Por, ai që bën kokëfortësi dhe mendjemadhësi pas shfaqjes dhe qartësimit të së vërtetës, padyshim se me të duhet sjellë ashtu si e meriton, pas kokëfortësisë dhe kundërshtimit të tij. Pra, sipas vendit (rastit dhe personit) thuhet fjala (jepet gjykimi).

5. Të punuarit me dijen:

D.m.th. që nxënësi i dijes duhet të punojë me dijen e tij në akide dhe në adhurime, në morale, sjellje dhe marrëdhënie me njerëzit, sepse këto janë frytet e dijes dhe rezultatet e saj. Mbartësi i dijes është si mbartësi i armës; ose me të ose kundër tij. Ndaj ka ardhur në hadith se Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **"Kurani është argument për ty ose kundër teje."** [E ka nxjerrë Muslimi (Kapitulli i Abdesit)].

D.m.th. Kurani është argument për ty nëse punon me të, dhe kundër teje nëse nuk punon me të.

Po kështu duhet punuar sipas asaj që është përcjellë nga Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem); që t'i besosh njoftimet e tij dhe të zbatosh dispozitat.

Kur të vjen një lajm nga Allahu dhe i Dërguari i Tij, besojë atë dhe pranojë me dëshirë dhe dorëzim, dhe mos thuaj: Përse? Si? Sepse kjo është rruga e mosbesimtarëve. Allahu i Madhëruar thotë: **"Kur Allahu dhe i Dërguari i Tij kanë vendosur për një çështje, nuk i takon asnjë besimtari dhe asnjë besimtareje që në vendimin e tyre të bëjnë ndonjë zgjidhje tjetër. Dhe kushdo që nuk i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, padyshim që ka humbur në gabim të qartë."** [El ahzab, 36].

Edhe sahabëve ndodhte që Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) t'u thoshte gjëra të cilat ishin të panjohura dhe larg perceptimit të tyre, por megjithatë ata i prisnin ato me pranim dhe nuk thoshin: Përse? Si?

Ndryshe nga këta njerëzit e fundit të këtij ymeti, ku gjejmë që kur dikujt prej tyre i tregohet një hadith nga hadithet e Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem), për të cilin mendja e tij bëhet konfuze (dyshon), e gjejmë atë të sjellë komentime e gjëra të paqëna, të cilat zbulojnë se ai kërkon të kundërshtojë dhe jo të udhëzohet, ndaj edhe vendoset pritë mes tij dhe suksesit, deri sa ta kundërshtojë atë që ka ardhur nga Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem), sepse ai nuk e priti atë me pranim dhe dorëzim.

Për këtë po sjell një shembull: Është përcjellë nga Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) se ai ka thënë: **"Zoti ynë zbret në qiellin e kësaj dynjaje kur ka mbetur edhe një e treta e fundit e natës, dhe thotë: Kush është ai që më lutet Mua, që t'i përgjigjem lutjes së tij? Kush është ai që më kërkon Mua, që t'i jap atij? Kush është ai që më kërkon falje Mua, që Unë t'ja fal atij?"** [E ka nxjerrë Buhariu (Kitabu et Tehexhud) dhe Muslimi (Kitabu Salatu el Musafirin)].

Këtë hadith e ka thënë Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) dhe ai është hadith "Meshhur" (i njohur, i përhapur) madje është hadith "Mutevatir" (i përcjellë nga grup i madh transmetuesish), dhe askush nga sahabet nuk e ka ngritur gjuhën e tij dhe të thotë: "O i Dërguari i Allahut! Si zbret?" "A mbet Arshi bosh kur Ai zbret apo jo?" Si dhe pyetje të ngjashme me këto.

Ndërsa sot gjejmë njerëz të thonë gjëra të tilla: Si mund të vazhdojë të jetë mbi Arsh kur zbret në qiellin e dynjasë? Si dhe fjalë të tjera kundërshtuese që sjellin.

Por nëse ata do ta pritnin me pranim këtë hadith dhe të thoshin se Allahu i Madhëruar qëndron mbi Arshin e Tij dhe lartësia është prej domosdoshmërisë së Vetes së Tij, dhe se Ai zbret ashtu si dëshiron –i Madhëruari-, atëherë do t'i hiqeshin

këto dyshime dhe nuk do të bëheshin konfuzë në lajmin e sjellë nga Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem), nga Zoti i tij.

Pra, detyra jonë është që ta presim me pranim dhe dorëzim atë që ka njoftuar Allahu dhe i Dërguari i Tij nga çështjet e fshehta, dhe të mos e kundërshtojmë atë me mendjet tona dhe perceptimet që kemi në lidhje me gjërat materiale dhe të dukshme, sepse e fshehta është diçka mbi këtë, dhe shembujt për këtë gjë janë të shumta, nuk desha t'a zgjas me përmendjen e tyre.

Por qëndrimi i muslimanit në lidhje me hadithe të tilla është që t'i pranojë dhe të dorëzohet para tyre; të thotë se Allahu dhe Pejgamberi i Tij kanë thënë të vërtetën, ashtu si ka njoftuar Allahu në Fjalën e Tij: **"I Dërguari (Muhammedi) beson në çfarë i është zbritur atij nga Zoti i tij dhe po kështu edhe besimtarët (besojnë bashkë me të)."** [El Bekare, 285].

Akidja (bindja) duhet të jetë e ndërtuar sipas Librit të Allahut dhe sunetit të Pejgamberit të Tij (salallahu alejhi ue selem), dhe njeriu duhet ta dijë se logjika e tij nuk ka vend në të (që ta kundërshtojë apo të shtojë).

Them se për logjikën nuk ka vend në të, për shkak se për tekstet qiellore të ardhura për përsosmërinë e Allahut logjika është dëshmuese edhe pse nuk i percepton në detaje ato që i përkasin Allahut në përsosmërinë e Tij, por ajo (logjika njerëzore) e percepton se Allahu ka të gjitha cilësitë e përsosura.

Pra, duhet që nxënësi i dijes të punojë me këtë dije të cilën Allahu ia ka dhuruar atij me Mirësinë e Tij, në çështjen e akides.

Po kështu edhe në çështjen e adhurimit të Allahut të Madhëruar, siç e dinë shumë prej nesh, adhurimi ndërtohet mbi dy çështje kryesore:

1. Singëriteti për Hir të Allahut të Madhëruar.
2. Pasimi i Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem).

Njeriu duhet ta ndërtojë adhurimin e tij sipas asaj që ka ardhur nga Allahu dhe i Dërguari i Tij (salallahu alejhi ue selem), dhe të mos shpikë në fenë e Allahut diçka që nuk është prej saj; as në originën e adhurimit dhe as në cilësitë e tij, andaj ne themi: Adhurimi duhet të jetë i vërtetuar me sheriat në formën e tij, vendin e tij, kohën e tij dhe shkakun e tij. Pra, adhurimi duhet të jetë i vërtetuar me sheriat në të gjitha këto.

Sikur dikush të sjellë diçka prej shkaqeve të një lloj adhurimi të caktuar për të adhuruar Allahun me të, pa pasur argument, atëherë ia kthejmë mbrapsht atij këtë

gjë dhe i themi: Kjo është e papranueshme, sepse duhet patjetër që të vërtetohet se ky shkak është për këtë adhurim, përndryshe nuk pranohet.

Sikur dikush të bëjë të lejuar një lloj adhurimi i cili nuk ka ardhur në sheriat, ose sjell diçka e cila ka ardhur në sheriat por në një formë të shpikur nga ai, apo në një kohë të shpikur nga ai, këtij i themi se kjo gjë të kthehet mbrapsht, pasi që adhurimi duhet të jetë i ndërtuar sipas asaj që ka ardhur në sheriat, sepse kjo është domethënia e asaj që Allahu të ka mësuar ty prej dijes, që të mos e adhurosh Allahun veçse me atë që Ai ka bërë të ligjshme.

Prandaj dijetarët thonë se origjina në adhurime është ndalimi deri sa të vijë argument për lejueshmërinë e tij, duke u argumentuar me Fjalën e Allahut: **"Apo kanë ata shokë e të barabartë me Allahun (zota të rremë të tyre) të cilët kanë themeluar e përcaktuar për ta ndonjë fe të cilën nuk e ka urdhëruar e përcaktuar Allahu?"** [Esh Shura, 21].

Si dhe me fjalën e Pejgamberit (salallahu alejhi ue selem), të ardhur në hadith të saktë nga Aisha (radiallahu anha): **"Kushdo që vepron diçka e cila nuk është sipas rrugës sonë, ajo është e refuzuar."**

Edhe sikur të jesh i singjertë dhe të kesh për qëllim afrimin tek Allahu dhe tek shpërblimi i Tij, por e bën këtë me rrugë jo të ligjëruar, kjo të kthehet mbrapsht. Edhe sikur ti të duash të arrishë tek Allahu me anë të një rruge të cilën Allahu nuk e ka bërë rrugë për të arritur tek Ai, kjo gjë të kthehet mbrapsht.

Kështu që obligimi i nxënësit të dijes është që t'a adhurojë Allahun e Madhëruar me atë që ka mësuar nga sheriat, pa shtuar dhe pa hequr gjë prej ti. Të mos thotë se kjo gjë me të cilën desha të adhuroj Allahun është diçka me të cilën më qetësohet zemra dhe më hapet gjoksi. Këtë gjë nuk duhet ta thuash kurrë, edhe sikur të ndodhë vërtetë ajo gjë, por ta peshojë atë me peshoren e sheriatit; nëse për atë vepër dëshmon Kurani dhe Suneti, e mirëpresim, përndryshe njeriut mund t'i zbukurohet vepra e tij e keqe: **"A është ai pra, të cilit e keqja e veprave të veta i duket sikur është e mirë, saqë ai e quan atë të mirë (njësoj me atë që është i udhëzuar drejt)? Vërtet që Allahu humb atë që Ai do dhe udhëzon atë që Ai do ..."** [Fatir, 8].

Po kështu, duhet që nxënësi i dijes të punojë me dijen e tij në sjelljet dhe marrëdhëniet me njerëzit. Dija fetare fton në të gjitha moralet e larta të sinqeritetit, mbajtjes së fjalës, dëshirimit të së mirës për besimtarët, sa që Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **"Askush prej jush nuk beson deri sa të dojë për vëllanë e tij atë që dëshiron për vete."** [E ka nxjerrë Buhariu (Kitabul Iman) dhe Muslimi (Kitabul Iman)].

Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) gjithashtu ka thënë: **"Kush dëshiron që të largohet prej zjarrit (të xhehenemit) dhe të hyjë në xhenet, le t'i vijë vdekja duke qenë se ai beson në Allahun dhe në botën tjetër, dhe të silltet me njerëzit ashtu si dëshiron të sillen me të."** [E ka nxjerrë Muslimi (Kitabul Imara)].

Shumë prej njerëzve kanë xhelozë dhe dashuri për të mirën, por nuk sillen mirë me njerëzit. I gjejmë ata të jenë të ashpër dhe të dhunshëm edhe në thirrjen në fenë e Allahut, gjë e cila është në kundërshtim me moralet që ka urdhëruar Allahu i Madhëruar.

Dije se morali i mirë është prej gjëravë që të afrojnë tek Allahu i Madhëruar dhe se njerëzit më të afërm tek Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem) dhe më pranë tij në gradë janë ata që e kanë moralin më të mirë, siç ka thënë Pejgamberi (salallahu alejhi ue selem): **"Me të vërtetë, nga më të dashurit prej jush tek unë dhe më pranë meje në ditën e kiametit janë ata që kanë moralin më të mirë nga ju. Dhe me të vërtetë se më të urryerit prej jush tek unë dhe më larg meje në ditën e kiametit janë llafazanët, dënglamëshenjtë dhe mutefejkahunët."** –Thanë: O i Dërguari i Allahut! E dimë se cilët janë llafazanët dhe dënglamëshenjtë, po mutefejkahunët cilët janë? – **"Mendjemëshenjtë"** –tha ai (salallahu alejhi ue selem). [E ka nxjerrë Tirmidhiu (Kitabu el Biru ues sileh), Imam Ahmedi me tekst të përafërt, Begaviu në "Sherhus Suneh" dhe Hejthemi në "Mexhma ez Zevaid", dhe ka thënë (ky i fundit): "Këtë hadith e ka nxjerrë Ahmedi dhe Taberani, dhe transmetuesit e Ahmedit janë burra të hadithit të saktë."]

6. Thirrja në fenë e Allahut:

Nxënësi i dijes duhet të ftojë në fenë e Allahut me dijen e tij, në çdo rast të volitshëm, në xhami e në tubime, në tregje etj. Kur të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i erdhi shpallja nga Allahu, ai nuk ndenji ulur në shtëpinë e tij, por ftonte njerëzit dhe lëvizte.

Unë nuk dua që nxënësi i dijes të jetë si një kopje libri, por dua që ai të jetë dijetar që vepron me dijen e tij.

7. Urtësia

Nxënësi i dijes duhet të zbukurohet me urtësi, për të cilën Allahu i Madhëruar thotë: **"Ai ia jep urtësinë kujt të dojë. Cilido që i është dhënë urtësia, vërtet që i është dhënë një mirësi e madhe."** [El Bekare, 269].

Urtësia është që nxënësi i dijes të jetë edukues i të tjerëve, në moralet që ai mvishet dhe në thirrjen e tij për tek Allahu duke i folur çdo njeriu sipas gjendjes së tij. N.q.s. ndjekim këtë rrugë, kemi për të arritur hajër të madh, ashtu si thotë Zoti ynë:

"Cilido që i është dhënë urtësia, vërtet që i është dhënë një mirësi e madhe."

I urti është ai i cili i vendos gjërat në vendin e tyre, pasi që fjala “i urtë” rrjedh nga “urtësia”, e cila është ekzaktësia, që d.m.th. vendosja e çdo gjëje në vendin e vet me përpikmëri. Kështu që duhet, madje është detyrim që nxënësi i dijes të jetë i urtë në thirrjen e tij.

Ndërsa shkallët e thirrjes i ka përmendur Allahu në Fjalën e Tij: **“Thirr në rrugën e Zotit tënd me mençuri dhe këshillë të bukur dhe diskuto me ata në mënyrën më të mirë! Me të vërtetë, Zoti yt i di më së miri ata që janë shmangur nga rruga e Tij, e di më së miri ata, që janë në rrugë të drejtë.”** [En Nahl, 125].

Allahu ka përmendur edhe një shkallë të katërt të dijes në polemikën me ithtarët e Librave të mëparshëm, ku thotë: **“Diskutoni me ithtarët e Librit vetëm me mënyrën më të mirë, por jo me keqbërësit e tjerë.”** [El Ankebut, 46].

Pra, nxënësi i dijes duhet të zgjedhë mënyrën më të përshtatshme dhe më të pranuar të thirrjes, sipas rastit.

Si Shembull për këtë nga thirrja e Pejgamberit tonë (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) përmendim: “Një beduin erdhi dhe urinoi në një cep brenda xhamisë. Sahabet u ngritën me nxitim që ta ndalonin, por Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) i ndaloi ata. Kur përfundoi së urinuari, Pejgamberi i thirri dhe i tha: **“Në këto xhami nuk lejohen gjera të tilla si urina dhe ndytësit, por ato janë për përmendjen e Allahut, për falje dhe leximin e Kuranit.”** [Muslimi 285]

A keni parë urtësi më të madhe se kjo?

Ai beduini u bind dhe u kënaq saqë tha: “O Zot! Më mëshiro vetëm mua dhe Muhamedin, dhe mos mëshiro askënd tjetër me ne!”

Ja edhe një histori tjetër e transmetuar nga Muavije ibën el Hakem es Sulemi, i cili thotë: **“Ndërsa isha duke u falur me të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), një burrë teshtiu dhe unë i thashë: “Jarhamukallah!” (Allahu të mëshiroftë!). Të gjithë njerëzit hodhen sytë nga unë, ndërsa unë thashë: “O nëne! Ç’keni që shikoni nga unë?” Atëherë filluan të përplasin duart mbi kofshët e tyre dhe kur pashë që donin të heshtja, heshta. Kur i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) e kreu faljen, për Zotin, nuk kam parë mësues më të mirë se ai. Pasha Allahun! As nuk më urrejti, as nuk më goditi dhe as nuk më shau, por tha: “Në namaz nul lejohet asgjë nga fjalët e njerëzve, por vetëm tesbih (lavdërim i Allahut), tekbir (madhërim i Allahut) dhe lexim i Kuranit.”** [Muslimi 537]

Prej këtu shohim se thirrja tek Allahu duhet të jetë me urtësi, ashtu si ka urdhëruar Allahu i Madhëruar.

Një shembull tjetër: I dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) pa një burrë i cili kishte vendosur një unazë prej ari –e cila është e ndaluar për burrat- dhe ia hoqi nga dora pastaj e flaku dhe tha: **“A guxon ndokush prej jush që të marrë një copë thëngjill dhe ta vendosë në dorën e tij?”** [Muslimi 2091]. **Kur Pejgamberi u largua, dikush i tha atij burrit: “Merre unazën tënde dhe përfito prej saj.” Ai tha: “Pasha Allahun! Nuk e marr më atë unazë të cilën e flaku i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet i Allahut qofshin mbi të!).”**

Shohim që mënyra e këshillës këtu është më e ashpër, pasi që sipas vendit bëhet kuvendi. Kështu duhet të veprojë çdokush që thërret në fenë e Allahut: t’i vendosë gjërat në vendin e tyre dhe të mos i fusë njerëzit të gjithë në një thes. Qëllimi është që të arrihet përfitimi dhe dobia.

Nëse do të hidhnim një sy në gjendjen e shumë prej thirrësve sot, do të gjenim që disa prej tyre rrëmbehen nga xhelozia për fenë dhe i largojnë njerëzit nga thirrja e tyre. Nëse gjen dikë që vepron ndonjë vepër të ndaluar, ai e bën publike me të madhe dhe i thotë: “A nuk e ke frikë Allahun!” e shprehje të ngjashme me këtë, gjë e cila nuk është e mirë, sepse kjo do të pritet me të kundërtën e saj.

Shehu i Islamit, Ibën Tejmije ka përcjellë nga Imam Shafiu mendimin e tij në lidhje me Ehlul Kelam, ku thotë: **“Është thënë gjithashtu se Ehlul Kelam duhet të goditen me lëkurë palme dhe me këpucë, dhe të sillen rrotull nëpër rrugët e fiseve të ndryshme. Dhe të thuhet: Ky është dënimi i atyre që lënë Kuranin dhe Sunetin, dhe shkojnë te filozofia.”**

Shejhu i Islamit thotë: **“Kur dikush vështron tek këta, sheh se e meritojnë atë që ka thënë Shafiu, por kur vështron me syrin e caktimit dhe të mëdyshjes që i ka zotëruar ata, si dhe faktin se shejtani i ka mundur ata, atëherë bëhesh i butë dhe i mëshiron ata, dhe falënderon Allahun që e ka shpëtuar nga ajo me të cilën i ka sprovuar ata. Atyre u është dhënë mençuri, por në fakt nuk është dhënë, u është dhënë të kuptuar por nuk u është dhënë dije, apo u është dhënë të dëgjuar, të shikuar dhe zemra, por atyre nuk u ka bërë dobi dëgjimi, shikimi dhe as zemrat e tyre.”**

Kështu duhet të veprojmë, o vëllezër; të vështrojmë tek njerëzit që bëjnë gjynahe me dy vështrime: vështrimin e sheriatit dhe vështrimin e caktimit të Allahut.

Vështrimi i sheriatit: d.m.th. të mos na pengojë asgjë në zbatimin e ligjit të Allahut, siç ka thënë Allahu në lidhje me të pandershmen dhe të pandershmin: **“Laviren dhe lavirin – ta rrihni çdonjërin prej tyre me nga njëqind goditje. Të mos ju pengojë kurrfarë mëshire për të kryer detyrën e fesë së Allahut...”** [En Nur, 2].

Gjithashtu shohim tek ata me syrin e caktimit të Allahut dhe i mëshirojmë ata, bëhemi të butë me ta dhe sillemi me ta në mënyrën që e shohim më të mirë për arritjen e qëllimit dhe heqjen e së keqes.

Kjo është nga gjurmët e nxënësit të dijes, ndryshe nga i padituri, i cili ka xhelozi për fenë por nuk ka dije.

Pra, nxënësi i dijes, thirrësi në fenë e Allahut duhet të përdorë urtësinë.

8. Nxënësi i dijes duhet të jetë i duruar në mësim

D.m.th. të vazhdojë me vendosmëri dhe pa ndërprerje në kërkimin e dijes aq sa të mundet. Të durojë me dijen dhe të mos mërzitet me të, sepse kështu ai arrin shpërblimin e durimtarëve nga njëra anë, dhe përfundim të mirë nga ana tjetër. Dëgjo Fjalën e Allahut drejtuar Pejgamberit të Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!): **“Këto janë (disa) nga lajmet e fshehta që Ne t’i shpallim ty. Këto nuk i ke ditur as ti, as populli yt para kësaj (shpalljes së Kuranit). Andaj, duro! Se, vërtet, në fund, fitorja është e të devotshmëve.”** [Hud, 49].

9. Nderimi i dijetarëve dhe vlerësimi i tyre

Nxënësit e dijes e kanë detyrim që t’i nderojnë dijetarët dhe t’i vlerësojnë ata. Ata duhet të zgjerojnë gjoksin në lidhje me kundërshtimet që ndodhin mes dijetarëve, dhe ta justifikojnë atë që ndjek mendimin e gabuar sipas tyre. Kjo është një pikë shumë e rëndësishme, pasi që disa njerëz ndjekin gabimet e të tjerëve me qëllim që të kapin prej tyre diçka që nuk u përshtatet dhe pastaj t’u prishin imazhin në mesin e njerëzve.

Kjo gjë është nga gabimet më të mëdha, dhe nëse përgojimi i njerëzve të thjeshtë njëri-tjetrit është prej gjynaheve të mëdha, atëherë përgojimi i dijetarëve është gjynah shumë e shumë më i madh, sepse dëmi i përgojimit të dijetarit nuk kufizohet te dijetari, por mbi të dhe mbi dijen fetare që ai mbart.

E nëse njerëzit do e braktisnin dijetarin, ose nëse ai do të binte nga syri i tyre (do t’i binte vlera tek ata), atëherë do të binte edhe fjala e tij, edhe nëse ai thotë të vërtetën dhe udhëzon për tek ajo. Padyshim se përgojimi i këtij dijetari do të bëhet pengesë mes njerëzve dhe dijes së tij fetare, gjë e cila është rrezik shumë i madh.

Them: Të rinjtë duhet t’a konsiderojnë kundërshtimin e ndodhur mes dijetarëve se të gjithë kanë pasur qëllim të mirë dhe janë përpjekur për njohjen e të saktës, dhe t’i justifikojnë aty ku kanë gabuar disa prej tyre. Nuk ka ndonjë ndalim që ata të flasin

me dijetarët për ato gjëra që mendojnë se ata kanë gabuar, me qëllim që të bëhet e qartë nëse gabimi qëndron tek dijetart apo tek ata që thonë se ata kanë gabuar.

Kjo sepse ndonjëherë njeriu kujton se fjala e dijetarit është gabim dhe pas diskutimit me të, del që fjala e dijetarit është e saktë. Por njeriu është njeriu dhe: **“Të gjithë bijtë e Ademit gabojnë, por gabuesit më të mirë janë ata të cilët pendohen.”**

[Hadith Hasen. E ka nxjerrë Ibën Maxheh 4251]

Por që të gëzohesh me një rrëshqitje të vogël të dijetarit dhe me gabimin e tij, pastaj ta përhapësh atë në mesin e njerëzve dhe të ndodhë përçarje, kjo nuk është nga rruga e selefëve.

Po kështu edhe në lidhje me gabimet që ndodhin nga pushtetarët, nuk na lejohet që gabimet e tyre t'i marrim si shkallë për t'i sharë në çdo gjë dhe t'i mbyllim sytë para të mirave që ata kanë, sepse Allahu thotë në librin e Tij: **“O besimtarë! Bëhuni të qëndrueshëm në urdhrat e Allahut dhe bëhuni dëshmues me drejtësi! Le të mos ju nxisë urrejtja ndaj njerëzve për të bërë padrejtësi.”** [El Maide, 8]. D.m.th. të mos ju shtyjë urrejtja për dikë që të mos mbash drejtësi, sepse mbajtja e drejtësisë është obligim dhe nuk i lejohet askujt që t'i marrë gabimet dhe rrëshqitjet e një dijetari apo pushtetari, apo edhe njerëzve të tjerë, e t'i përhapë ato në mesin e njerëzve, pastaj të heshtë nga të mirat e tyre[1]. Kjo nuk është drejtësi.

Krahasoje këtë gjë tek vetja jote; sikur dikush të të bjerë më qafë, të përhapë rrëshqitjet dhe të këqiat e tua dhe të mos i përmendë të mirat dhe çështjet ku ja ke qëlluar të vërtetës, ti do ta konsiderojë këtë një krim të tij ndaj teje.

N.q.s. e sheh kështu te vetja jote, atëherë kështu duhet ta shohësh edhe tek të tjerët. Dhe siç e përmenda më sipër, ilaçi për atë që mendon se është e gabuar, është që të lidhesh me atë që mendon se ka gabuar, të diskutosh me të dhe pas diskutimit qartësohen gjërat.

Sa njerëz ka që pas diskutimit janë kthyer nga fjala e tyre te ajo që është e vërtetë dhe sa njerëz ka që pas diskutimit ka dalë që fjala e tyre të jetë e vërtetë?!

Pra, **“Besimtari për besimtarin është si ndërtesa, elementet përbërëse të së cilës mbajnë njëra-tjetrën.”** [Buhariu 481, Muslimi 2585]

[1] Nga kjo fjalë e shejhut mund të kuptohet se ai mbështet “Menhexhel muvazanat” - metodën e barazpeshimit, por nuk është ashtu, pasi që shejhu flet për dijetarët dhe pushtetarët në veçanti, ndërsa metoda e barazpeshimit ka për qëllim mbrojtjen e bidatçinjve duke përmendur edhe të mirat e tyre përkrah të këqiave dhe bidateve. Pra, medito! Në lidhje me metodën e barazpeshimit lexo librin “Metodologjia e pasuesve të sunetit dhe xhematit në kritikën e individëve, librave dhe grupeve” të shejh Rabij ibën Hadi el Med-hali.

I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: "**Kush dëshiron që të largohet prej zjarrit (të xhehenemit) dhe të hyjë në xhenet, le t'i vijë vdekja duke qenë se ai beson në Allahun dhe në botën tjetër, dhe të sillen me njerëzit ashtu si dëshiron të sillen me të.**" [E ka nxjerrë Muslimi 1844]

Kjo është drejtësia dhe qëndrueshmëria në të drejtën.

10. Të kapurit për Kuranin dhe Sunetin

Nxënësi i dijes e ka obligim që të kujdeset për kërkimin e dijes dhe marrjen e saj nga burimet e saj, dhe nëse nuk fillon me këto burime, ai nuk ka shpëtim dhe sukses. Ato burime janë:

a) Kurani i ndershëm; nxënësi i dijes e ka obligim që të t'i përkushtojë kujdes leximit të Kuranit, mësimin të tij përmendësh, kuptimit të tij dhe të vepruarit me të, sepse Kurani është Litari i fortë i Allahut dhe baza e dijeve.

Selefët i përkushtonin kujdes të veçantë Kuranit, sa që janë përcjellë lajme të habitshme për ta në lidhje me këtë. Është përcjellë për shembull, se dikush prej tyre e mësoi të gjithë Kuranin kur ishte ende shtatë vjeç, dikush tjetër e mësoi atë për më pak se një muaj. Kjo tregon se selefët i përkushtonin kujdes të veçantë Kuranit.

Pra, nxënësi i dijes e ka obligim që të tregojë kujdes për Kuranin dhe ta mësojë atë tek ndonjë mësues, pasi që Kurani merret nëpërmjet mësimin të drejtpërdrejtë nga mësuesi. Por për të ardhur keq, gjen disa prej nxënësve të dijes që të mos e kenë mësuar Kuranin përmendësh, madje as të mos e lexojnë mirë atë, gjë e cila është mangësi e madhe në kërkimin e dijes.

Ndaj e përsëris se nxënësit e dijes e kanë vaxhib që të kujdesen për mësimin përmendësh të Kuranit, të punojnë me të, ftojnë tek ai dhe ta kuptojnë atë në përputhje me kuptimin e selefëve tanë të mirë.

b) Suneti i saktë; burimi i dytë i sheriatit Islam, i cili është sqarues i Kuranit. Nxënësi i dijes e ka vaxhib që t'i bashkojë të dyja: Kuranin dhe Sunetin, dhe të përkujdeset për to.

Nxënësi i dijes duhet që ta mësojë Sunetin; ose duke mësuar tekstet e haditheve, ose duke mësuar zinxhirët e transmetimit të tyre bashkë me tekstet dhe dallimin e hadithit të saktë nga i dobt. Po ashtu, ruajtja e sunetit bëhet edhe me mbrojtjen e tij dhe kundërpërgjigjen ndaj dyshimeve që hedhin ndjekësit e bidatit për Sunetin.

Nxënësi i dijes duhet të kapet për Kuranin dhe Sunetin e saktë, të cilat janë për të si krahët për zogun, të cilat nëse i thyhet njëri krah, nuk mund të fluturojë. Ndaj nuk

duhet që të kujdesesh për Sunetin dhe të lësh Kuranin në harresë dhe as të kujdesesh vetëm për Kuranin dhe të lësh Sunetin në harresë.

Shumë prej nxënësve të dijes angazhohen me Sunetin, librat e sqarimit të tij, të transmetuesve të tij dhe terminologjisë së tij, në mënyrë të plotë, por nëse i pyet për një ajet nga Libri i Allahut, i gjen të mos dinë asgjë për të. Ky është një gabim i madh. Kurani dhe Suneti duhet të jenë si dy krahë për ty, o nxënës i dijes!

Por ekziston edhe një gjë e tretë e rëndësishme:

c) Fjala e dijetarëve; mos e neglizho fjalën e dijetarëve dhe mos e lër në harresë, pasi që dijetarët janë më të zhytur në dije se sa ti dhe ata dinë rregulla dhe fshehtësi të sheriatit që ti nuk i di. Ndaj edhe dijetarët e mëdhenj analistë e verifikues, kur arrinin në një përfundim, ata thonin: “N.q.s. ndokush prej dijetarëve e ka thënë këtë fjalë, e mbështes dhe e publikoj, e nëse jo, atëherë nuk e them atë dhe tërhiqem nga ajo.”

P.sh. dijetari i madh i Islamit, Ibën Tejmije, me gjithë dijen dhe kulturën e tij të gjerë, kur thoshte ndonjë fjalë të cilën nuk dinte ta kishte thënë ndokush tjetër para tij, ai thoshte: “E them këtë fjalë nëse ndokush më parë e ka thënë atë.”

Kështu që është detyrë për nxënësin e dijes që të kthehet te Libri i Allahut dhe Suneti i të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), si dhe të ndihmohet me fjalët e dijetarëve.

Kthimi tek Libri i Allahut bëhet duke e mësuar atë përmendësh, duke medituuar në të dhe duke vepruar sipas asaj që thuhet në të, sepse Allahu thotë: **“Ky (Kuran) është një libër i bekuar, që Ne ta kemi zbritur ty (Muhamed), për të përsiatur thellë vargjet e tij dhe për t’u këshilluar me të njerëzit e mençur.”** [Sad, 29].

Përsiatja e ajeteve shpie në perceptimin e domethënies, ndërsa këshillimi në këtë rast është të vepruarit me këtë Kuran. Për këtë urtësi është zbritur Kurani, e përderisa është kështu, atëherë le të kthehemi tek ai duke medituuar në të, duke mësuar domethëniet e tij dhe pastaj të praktikojmë atë që thuhet në të.

Betohem në Allahun, se në Kuran gjendet lumturia e kësaj bote dhe e botës tjetër! Allahu i Madhëruar thotë: **“... kush do ta pasojë udhëzimin Tim, as nuk do të humbë, as nuk do të bjerë në mjerim. Kushdo që i kthen shpinën Këshillës Sime, do të ketë jetë të mjeruar dhe Ne, në Ditën e Kiametit, do ta ringjallim të verbër.”** [Ta Ha, 123-124].

Ndaj nuk gjen asnjë më të qetë, më të sigurtë dhe më rehat se besimtari, edhe nëse është i varfër. Besimtari është nga njerëzit më të sigurtë, më të qetë dhe më pa

strese. Lexoni po të doni Fjalën e Allahut të Lartësuar: **“Cilindo mashkull apo femër që kryen vepra të mira, duke qenë besimtar, Ne do ta bëjmë që të kalojë jetë të bukur dhe do ta shpërblejmë sipas veprave më të mira, që ka bërë.”** [En Nahl, 97].

Cila është jeta e bukur?

Përgjigja: Jeta e bukur dhe e mirë është çlirimi i gjoksit dhe qetësia e zemrës, edhe nëse njeriu është në skamje. I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Çudi me çështjen e besimtarit! Çështja e besimtari është e gjitha hajër, dhe kjo nuk është veçse për besimtarin; nëse e kap ndonjë e keqe, ai duron dhe kjo është hajër për të, dhe nëse i vjen ndonjë e mirë, ai falënderon dhe kjo është hajër për të.”** [Muslimi 2999].

A duron kafiri kur e kap ndonjë e keqe?

Përgjigja: Jo, nuk duron, por mërzhitet dhe i ngushtohet dynjaja, madje mund të varet e të vrasë veten, ndërsa besimtari duron dhe gjen që shija e durimit të jetë qetësi dhe siguri, ndaj jeta e tij është e bukur.

Prej këtui, domethënia e Fjalës së Allahut: **“Ne do ta bëjmë që të kalojë jetë të bukur”**, d.m.th. jetë të bukur e të mirë në zemrën dhe shpirtin e tij.

Disa historinë të cilët kanë shkruar për jetën e Ibën Haxherit (Allahu e mëshiroftë!), i cili ka qenë kryegjykatës i Egjiptit në kohën e vet, dhe kur shkonte në vendin e punës, shkonte me karrocë që tërhiqej nga kuajt. Një ditë kaloi pranë një burri jehudi shitës vaji, -dhe zakonisht ata që shesin vaj i kanë teshat të ndotura-. Ky jehudiu erdhi dhe e ndali karrocën, pastaj i tha Ibën Haxherit: “Pejgamberi juaj thotë: **“Kjo botë është burg për besimtarin dhe xhenet për kafirin.”** [Muslimi 2956]. Ndërsa ti je kryegjykatës i Egjiptit, shkon e vjen me këtë karrocë dhe i ke të gjitha të mirat. Ndërsa unë –thotë jehudiu, jetoj në këtë vuajtje e mjerim që sheh!”

Ibën Haxheri i tha: **“Në krahasim me të mirat e xhenetit, këto të mira në të cilat jetoj unë konsiderohen burg. Ndërsa vuajtja dhe mjerimi në të cilin jeton ti, konsiderohet xhenet në krahasim me dënimin e zjarrit.”**

-Atëherë jehudiu tha: “Dëshmoj se nuk ka zot tjetër përveç Allahut dhe dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut.” Dhe u bë musliman.

Pra, besimtari është në mirësi në çdo rast dhe ai e ka fituar këtë botë dhe botën tjetër, ndërsa mosbesimtari është në mjerim dhe ai e ka humbur këtë botë dhe botën tjetër.

Allahu i Lartësuar thotë: **“Për kohën! Me të vërtetë, njeriu është në humbje, përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i këshillojnë njëri-tjetrit të vërtetën e i këshillojnë njëri-tjetrit durimin.”** [El Asr, 1-3].

Kafirrat dhe ata të cilët e kanë humbur fenë e Allahut dhe janë zhytur në dëshirat dhe kënaqësitë e tyre, edhe nëse ata ndërtojnë kështjella të larta e të forta, edhe nëse u buzëqesh dynjaja, por në realitet ata jetojnë në ferr, ndaj dikush prej selefëve ka thënë: “Sikur ta dinin mbretërit dhe bijtë e tyre se në çfarë mirësie jemi, do të na fshikullonin me shpata.”

Ndërsa besimtarët janë në mirësi me lutjen që i bëjnë Allahut dhe me përmendjen e Tij, me besimin në paracaktimin e Allahut dhe përmbushjen e tij; nëse i kap ndonjë e keqe, ata durojnë dhe nëse u vjen ndonjë e mirë, falënderojnë Allahun, kështu që janë si s’ka më mirë, ndryshe nga njerëzit e dynjasë, të cilët janë ashtu si i ka përshkruar Allahu në Fjalën e Tij: **“Nëse u jepet diçka prej saj (lëmoshës), ata kënaqen, e nëse nuk u jepet gjë prej saj, ata menjëherë zemërohen.”** [Et Teube, 58].

Po kështu kthimi tek Suneti i Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), të cilin e kemi para duarve dhe të ruajtur mirë, uel hamdu lilah. Madje edhe ato fjalë që i janë mveshur Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) i kemi të gjitha. Dijetarët i kanë ndarë dhe i kanë sqaruar ato që i janë mveshur Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) dhe nuk janë fjalë të tij dhe kështu, suneti ka mbetur i pastër dhe i ruajtur. Çdokush mund të arrijë tek ai duke iu kthyer librave të sunetit nëse mundet, ose duke pyetur dijetarët.

Por, nëse dikush thotë: Si bashkon ti mes fjalës që the më parë për t’u kthyer te Libri i Allahut dhe Suneti i Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), kur ne shohim se shumë njerëz ndjekin librat e shkruara në medhhebet e ndryshme? Dhe thonë: “Unë kam këtë medhheb, ndërsa unë këtë medhheb”. Madje kur i jep përgjigje dikujt që pyet dhe i thua se kështu ka thënë Pejgamberi (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), ai të thotë: “Unë jam Hanefi, ose Malikij, ose Shafii, Hanbelij, e kështu.

Përgjigja është që t’u themi atyre: Që të gjithë ne themi: **“Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër (me të drejtë) përveç Allahut dhe dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut.”**

Çdo të thotë të dëshmosh se Muhamedi është i Dërguari i Allahut?

Dijetarët kanë thënë: **“Domethënia e saj është: “T’i bindesh Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) në ato që urdhëron, t’i besosh në ato që**

njofton, të largohesh nga ato që ndalon dhe të mos e adhurosh Allahun veçse me atë që ligjëruar ai (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).”

N.q.s. dikush thotë: “Unë kam këtë medhheb”, dhe dikush tjetër: “Unë kam këtë medhheb”!

I themi atij: Kur flitet për fjalën e Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), mos e kundërshto atë me fjalën e askujt tjetër. Vetë imamët e medhhebeve kanë ndaluar nga imitimi i verbër i tyre dhe kanë thënë: **“Kur të bëhet e qartë e vërteta, është vaxhib që të kthehesh tek ajo.”**

I themi atij që na kundërvihet me medhhebin e filanit apo të filanit: “Që të dy ne dëshmojmë se Muhamedi është i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), dhe domethënia e kësaj është që të mos ndjekim askënd tjetër përveç Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), rruga (suneti) e të cilit gjendet para durave tona i qartë dhe i sqaruar.

Por nuk kam për qëllim me këtë fjalë që të ul rëndësinë e kthimit tek librat e fukahave dhe dijetarëve. Përkundrazi, ne duhet të kthehemi tek librat e tyre për të përfituar prej tyre dhe për të njohur rrugët e nxjerrjes së ligjeve nga burimet e tyre, pa kthimin tek të cilat nuk vërtetohet kërkimi i dijes.

Ndaj gjejmë shumë rrëshqitje te ata njerëz të cilët nuk e marrin dijen në duart e dijetarëve, për shkak se ata vështrojnë me vështrim më të pakët se ç’duhet të shihnin. Marrin për shembull, Sahihun e Buhariut dhe argumentojnë me hadithet që gjenden në të, pa marrë parasysh se në të ka hadithe të përgjithshme dhe të veçanta, të pakufizuara dhe të kufizuara, si dhe hadithe të abroguara gjithashtu, por ata nuk i kuptojnë këto dhe kështu ndodh humbje e madhe.

11. Verifikimi dhe vendosmëria

Nga moralet më të rëndësishme me të cilat duhet të mvishet nxënësi i dijes është: verifikimi. Verifikimi i lajmeve që përcjell dhe verifikimi i gjykimeve që jep. Kur del një lajm, pikë së pari ai duhet verifikuar nëse është i vërtetë deri tek ai të cilit i mvishet. Pastaj, nëse vërtetohet, duhet të sigurohesh për dhënien e gjykimit, sepse mundet që lajmi i përcjellë të jetë ndërtuar mbi një bazë të cilën ti nuk e njeh dhe kështu gjykon se është i gabuar, ndërkohë që ai nuk është i gabuar. Cili është ilaçi në këtë rast?

Ilaçi është që të lidhesh me atë person të cilit i mvishet lajmi dhe t’i thuash: “Për ty është përcjellë kështu e kështu”, a është e vërtetë kjo?” Pastaj diskuto me të, edhe pse mohimi dhe kundërshtimi yt ndaj tij është gjëja e parë që sa e dëgjon lajmin e tij,

pasi që ti nuk e di shkakun e atij lajmi. Ndaj edhe thuhet: “Kur mësohet shkakun, ikën çudia!”

Pra, së pari duhet të sigurohesh, pastaj të lidhesh me personin nga i cili ka dalë ajo fjalë dhe ta pyesësh nëse është e vërtetë apo jo, pastaj të diskutosh me të; dhe nga diskutimi do të dalë nëse është ai në të vërtetë dhe të saktë, kështu që ti do të kthehesh te fjala e tij, ose do të jetë e sakta me ty, dhe ai duhet të kthehet te fjala jote.

Ka dallim ndërmjet vendosmërisë dhe verifikimit:

Vendosmëria është: “Durim dhe këmbëngulje, moslodhje dhe mosmërzitje. Të mos marrësh nga çdo libër një pikë dhe nga çdo degë një copë, pastaj t’i lësh të gjitha, sepse kjo gjë e dëmton rëndë nxënësin dhe i merr ditë e ditë pa përfituar në to.

Disa nxënës për shembull, lexojnë në gramatikë herë nga libri “**El Axhrumije**” p.sh, herë nga libri “**Katru en Nida**”, dhe herë nga “**Elfijetu Ibni Malik**”. Po kështu edhe në Terminologjinë e Hadithit; herë lexojnë nga libri “**En Nuhbe**”, herë nga “**El Elfije**” e El Irakit. Po kështu në Fikh, herë lexojnë nga “**Zadul Mustekni**”, herë nga “**Umdetul Ahkam**”, herë nga “**El Mugni**” dhe herë nga “**Sherhul Muhedheb**”. E kështu me çdo libër të çdo fushe, por në shumicën e rasteve diçka e tillë nuk sjell përfitim në dije. Edhe nëse arrin ndopak dije, ajo dije lidhet me degët dhe jo me bazat, dhe mësimi i degëve një nga një është si ai që kap karkaleca një nga një.

Por e rëndësishme është marrja e bazave, vënia rrënjë dhe vendosmëria. Kjo është e rëndësishmja. Bëhu i qëndrueshëm në librat që lexon dhe u kthehesh, dhe bëhu i qëndrueshëm tek mësuesit gjithashtu. Mos u bëj provues; duke ndërruar çdo javë apo çdo muaj nga një mësues. Në fillim vendos se nga cili shejh do e marrësh dijen, pastaj qëndro me vendosmëri tek ai.

Por nuk ka problem nëse zgjedh një mësues për marrjen e fikhut nga ai, një tjetër për marrjen e gramatikës, një tjetër për teuhidin dhe akiden. E rëndësishme është që të vazhdash me këmbëngulje deri në fund dhe jo të provosh e të bëhesh si ai burri që sa herë martohet me një grua dhe qëndron me të shtatë ditë, e divorcon dhe shkon e kërkon grua tjetër!

Po kështu edhe verifikimi është shumë i rëndësishëm, sepse transportuesit e lajmeve ndonjë herë kanë referime të këqia dhe përcjellin gjëra që prishin imazhin e personit në fjalë me qëllim dhe vetëdije, ndërsa ndonjë herë tjetër nuk kanë referime të këqia por i kuptojnë gjërat ndryshe nga qëllimi që kanë pasur. Ndaj verifikimi është i detyrueshëm.

Pastaj, nëse vërtetohet me anë të përcjellësve një lajm i caktuar, vjen radha e diskutimit me personin për të cilin bëhet fjalë para se të gjykosh për gabimin apo

mosgabimin e tij. Kjo sepse nga diskutimi mund të bëhet e qartë se e vërteta është me personin për të cilin u hapën fjalë.

12. Përkujdesja për kuptimin e qëllimit të Allahut të Madhëruar dhe qëllimit të Pejgamberit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!):

Nga çështjet e rëndësishme në kërkimim e dijes është çështja e kuptimit, d.m.th. të kuptuarit e qëllimit të Allahut dhe qëllimit të të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), pasi që shumë prej njerëzve u është dhënë dije, por nuk u është dhënë kuptim. Nuk mjafton të mësosh Kuranin dhe hadithet përmendësh pa i kuptuar ato. Duhet patjetër të kuptosh nga fjalët e Allahut dhe të Dërguarit të Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) atë që kanë për qëllim. Shumë gabime shkaktohen nga ata njerëz të cilët argumentojnë me tekstet e sheriatit ndryshe nga ajo që ka pasur për qëllim Allahu ose i Dërguari i Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!), dhe kështu ndodh humbje e madhe.

Tërheq vërejtjen këtu në një pikë të rëndësishme: Gabimi në kuptim mund të jetë më i rrezikshëm se gabimi për shkak të mosdijes, sepse ai i cili nuk ka dije dhe gabon, e di që është i paditur dhe mëson, ndërsa ai i cili i ka kuptuar tekstet gabim, kujton në vetvete se është i ditur dhe e ka mirë, duke besuar se kjo është ajo që ka pasur për qëllim Allahu dhe i Dërguari i Tij (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!).

Të marrim disa shembuj me qëllim që të na bëhet më e qartë rëndësia e të kuptuarit:

Shembulli i parë: Allahu i Lartësuar thotë: **“(Kujtoje) edhe Dautin dhe Sulejmanin, kur gjykuan mbi të lashtat në të cilat kishin kullotur natën bagëtitë e disa njerëzve. Ne ishim dëshmitarë të gjykimit të tyre. Ne e bëmë Sulejmanin ta kuptonte drejtë çështjen dhe, që të dyve u dhamë pushtet e dituri. Ne i nënshtruam malet dhe shpendët që, bashkë me Daudin, të thurnin lavde (për Allahun). Ishim Ne që i bënim këto.”** [El Enbija, 78-79].

Allahu e privilegjoji Sulejmanin mbi Daudin (alejhima selam) me të kuptuarin në këtë çështje, ndaj tha: **“Ne e bëmë Sulejmanin ta kuptonte drejtë çështjen”,** por pa ulur nga vlera e Daudit (alejhi selam), sepse **“që të dyve u dhamë mençuri e dituri.”**

Vëre në këtë ajet, kur Allahu përmend dallimin e Sulejmanit me të kuptuar, menjëherë pas kësaj përmend edhe atë me të cilën dallohej Daudi (alejhi selam), ndaj tha: **“Ne i nënshtruam malet dhe shpendët që, bashkë me Daudin, të thurnin lavde (për Allahun).”** Dhe kështu barazohen që të dy.

Pra, Allahu ka përmendur cilësitë e përbashkëta tek të dy: pushtetin dhe diturinë, pastaj ka përmendur cilësinë e veçantë tek secili prej tyre, gjë e cila na tregon rëndësinë e të kuptuarit dhe se dija nuk është gjithçka.

Shembulli i dytë: N.q.s. ke dy enë; në njërën prej tyre ka ujë të nxehtë dhe në tjetrën ujë të ftohtë brisk, duke qenë se jemi në dimër. Vjen një burr i cili kërkon të lahet nga xhenabeti dhe dikush i thotë: “Më mirë është që të përdorësh ujin e ftohtë, sepse në larjen me ujë të ftohtë ka më shumë mundim dhe Pejgamberi (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“A t’ju tregoj një vepër me të cilën Allahu ju fshin gjynahet dhe ju ngre gradët?”** Thanë: “Po, o i Dërguari i Allahut.” Tha: **“Marrja mirë abdes kur mundoheni për këtë...”** [Muslimi 251].

D.m.th. të lash mirë gjymtyrët gjatë abdesit në ditët e ftohta, dhe që ta bësh këtë me ujë të ftohtë është më mirë se me ujë të ngrohtë për t’ju përshtatur motit, sipas tij.

Pra, ky njeri jep fetva se përdorimi i ujit të ftohtë është më mirë dhe solli argument hadithin e mësipërm. A është gabimi këtu në dije apo në të kuptuar?

Përgjigja: Sigurisht që gabimi këtu është në të kuptuar, sepse Pejgamberi (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Marrja mirë abdes kur ka mundim”** dhe nuk ka thënë që të zgjedhësh ujin e ftohtë për të marrë abdes. Kuptimi i hadithit është: “Nuk duhet që njeriun ta ndalojë fakti se uji është i ftohtë nga të marrët mirë abdes.”

Përveç kësaj themi: A do Allahu lehtësim për robët e Tij, apo vështirësim?

Përgjigja është në Fjalën e Allahut: **“Allahu do lehtësim për ju dhe nuk do vështirësim.”** [El Bekare, 185].

Si dhe në fjalën e Pejgamberit (Paqja dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!): **“Feja është lehtësim.”** [Buhariu 39].

U them nxënësve të dijes: Çështja e të kuptuarit është shumë e rëndësishme, ndaj ne duhet të kuptojmë se çfarë kërkon Allahu nga robët e Tij? A ka për qëllim që t’ua vështirësojë atyre kryerjen e adhurimeve, apo do që t’ua lehtësojë atyre? Padyshim se Allahu do lehtësim për ne dhe jo vështirësim.

Këto ishin disa morale dhe edukata me të cilat duhet të mvishet nxënësi i dijes dhe t’i praktikojë në dijen e tij, me qëllim që të jetë shembull i mirë, thirrës në të mirë dhe prijës në fenë e Allahut. Me durim dhe bindje të fortë arrin të bëhesh prijës në fe (dijetar), siç ka thënë Allahu i Madhëruar: **“Ne zgjodhëm prej tyre prijës, të cilët udhëzojnë me urdhrat Tanë, për sa kohë që ishin të durueshëm dhe besonin bindshëm.”** [Es Sexhde, 24].

Shkaqet ndihmuese për marrjen e dijes

Shkaqet ndihmuese për marrjen e dijes janë të shumta, por ne po përmendim:

Së pari: Devotshmëria

Devotshmëria është porosia e Allahut për njerëzit e mëparshëm dhe të mëvonshëm prej robërve të Tij. Allahu i Madhëruar thotë: **“Ne i kemi porositur ata që u është shpallur Libri para jush dhe juve: “Frikësojuni Allahut! Nëse mohoni, dijeni se Allahut i përket gjithçka që gjendet në qiej dhe në Tokë. Allahu është i Vetëmjaftueshëm dhe i Denjë për çdo lavdërim.”** [En Nisa, 131].

Devotshmëria është gjithashtu porosi e të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) për ymetin e tij. Ebu Uname Sadij ibën Axhlan el Bahili (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se ka thënë: “Kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), në Haxhin e Lamtumirës, të thotë: **“Ruajuni me devotshmëri Zotit tuaj, falni pesë namazet tuaja, agjëroni muajin tuaj (Ramazanin), jepni zekatin e pasurisë suaj, bindjuni prijësve tuaj, që të hyni në xhenetin e Zotit tuaj.”** [Tirmidhiu 616. Shejh Albani e ka konsideruar Sahih, në Es Silsiletu es Sahiha 867].

Kur Pejgamberi dërgonte ndonjë komandant me grup zbulimi, e porosiste në veçanti për devotshmëri ndaj Allahut në veten e tij dhe që të kishte kujdes muslimanët që kishte me vete.

Po kështu edhe të parët e singertë porositnin gjithnjë për devotshmëri në hytбет, në shkrimet dhe në amanetet e tyre të vdekjes.

Umer ibën el Hatab i shkroi birit të tij, Abdullahit: **“Unë të porosis për devotshmëri ndaj Allahut të Madhëruar, sepse kush i ruhet Allahut, Allahu e ruan atë, kush i jep borxh Atij (duke i dhënë sadaka të varfërve), Ai e shpërblen atë dhe kush e falënderon Atë, Ai ia shton atij.”**

Po kështu Aliu (Allahu qoftë i kënaqur me të!) porositi një burrë me fjalët: **“Të porosis për devotshmëri ndaj Allahut, të Cilin ke për ta takuar patjetër, nuk ke për të përfunduar veçse tek Ai, dhe Ai e sundon dynjanë dhe ahiretin.”**

Dikush prej njerëzve të mirë i shkroi një vëllai të tij në fe: **“Të porosis për devotshmëri ndaj Allahut i Cili të përgjigjet kur e lut në veten tënde dhe të mbikqyr në publik, ndaj mbaje Allahun në mendje, në çdo gjendje që të jesh, natë e ditë. Kije frikë Allahun aq sa afër teje është Ai dhe sa fuqi ka Ai mbi ty. Dhe dije se ti je në Syrin e Tij dhe nuk del nga pushteti i Tij në pushtetin e dikujt tjetër (kudo që të shkosh), as nga zotërimi i Tij në zotërimin e dikujt tjetër. Le të jetë sa më i madh ruajtja jote nga Ai dhe sa më e madhe frika jote ndaj Tij. Ues selam!”**

Domethënia e devotshmërisë (et takva) është: “të vendosësh pritë mrojtëse mes teje dhe asaj që i frikësohesh.”

Ndërsa domethënia e devotshmërisë ndaj Allahut është: “të vendosësh mes teje dhe asaj që ke frikë prej zemërimit dhe pakënaqësisë së Allahut mburojë mbrojtëse, me kryerjen e urdhrave të Tij dhe largimin nga ndalesat e Tij.”

Dije se ndonjëherë devotshmëria përmendet e shoqëruar nga vepra e mirë, ndaj thuhet: “vepër e mirë dhe devotshmëri”, si në Fjalën e Allahut: **“Ndihmojeni njëri-tjetrin në vepra të mira dhe devotshmëri...”** [El Maide, 2]. Dhe përmendet gjithashtu e vetme. Kur përmendet bashkë me veprën e mirë, atëherë vepra e mirë është kryerja e të urdhëruarave ndërsa devotshmëria është lënia e të ndaluarave. Ndërsa kur përmendet e vetme, atëherë përfshin kryerjen e të urdhëruarave dhe largimin nga të ndaluarat.

Allahu ka përmendur në Kuran se xheneti është përgatitur për të devotshmit; njerëzit e devotshëm janë banorët e xhenetit, Allahu na bëftë prej tyre! Ndaj njeriu duhet të ketë devotshmëri ndaj Allahut, në bindje të Urdhrit të Tij, në kërkim të shpërblimit të Tij dhe për të shpëtuar nga dënimi i Tij. Allahu i Madhëruar thotë: **“O besimtarë! Nëse i frikësoheni Allahut, Ai do t’ju japë aftësinë e të gjykuarit drejt, do t’ju fshijë gjynahet tuaja dhe do t’ju falë. Allahu zotëron mirësi të madhe.”** [El Enfal, 29].

Ky ajet përmban tre dobi të rëndësishme:

Dobia e parë: “do t’ju japë aftësinë e të gjykuarit drejt” d.m.th. ju jep aftësinë që të dalloni mes të vërtetës dhe të pavërtetës dhe mes të dobishmes dhe të dëmshmes. Këtu hyn edhe dija, duke i hapur Allahut njeriut dije të cilën nuk ja ka hapur njeriu tjetër. Me devotshmëri arrihet shtim i udhëzimit, shtim i dijes dhe shtim i mbatjes përmendësh, ndaj përcillet se imam Shafiu ka thënë:

**Iu ankova Vekijut për dobësinë e mësimit përmendësh
Ai më këshilloi të largohem nga gjynahet
Dhe tha: dije se dija është dritë
Dhe drita e Allahut nuk i jipet gjynahqarit**

Pa dyshim se sa më shumë që të shtohet dija e njeriut, aq më shumë i shtohet njohuria dhe aftësia e të dalluarit mes të vërtetës dhe të kotës dhe mes të dobishmes dhe të dëmshmes. Këtu hyn edhe të kuptuarit që Allahu i jep dikujt, sepse devotshmëria është shkak për kuptimin e fortë dhe nga kuptimi i fortë rrjedh shtim i dijes. Sheh p.sh. dy njerëz të kenë mësuar të njëjtin ajet nga Libri i Allahut; njëri prej tyre nxjerr prej tij tre rregulla sheriatit ndërsa tjetri mundet që të nxjerrë më shumë

se kaq, në varësi të të kuptuarit që i ka dhënë Allahu. Pra devotshmëria është shkak për shtimin e dijes.

Këtu hyn gjithashtu edhe mprehtësia, d.m.th. që Allahu i jep të devotshmit mprehtësi me të cilën ai dallon edhe njerëzit. Mjafton që ta shohë dikënd, dhe e di nëse ai është gënjeshtar apo i sinqertë, vepërmirë apo vepërkeq. Madje mund të gjykojë mbi një person pa jetuar me të dhe pa ditur asgjë për të, bazuar në mprehtësinë që i ka dhënë Allahu.

Dobia e dytë: “do t’ju fshijë gjynahet tua”; fshirja e gjynaheve bëhet me kryerjen e punëve të mira, sepse punët e mira i fshijnë ato të këqiat, ashtu si ka thënë Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!): “Pesë namazet, nga e xhumaja në të xhumanë tjetër dhe nga Ramazani në Ramazanin tjetër, të gjitha këto janë fshirje të gjynaheve që bëhen mes tyre, përderisa mënjanoen gjynahet e mëdha.” [Muslimi 233].

Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) gjithashtu ka thënë: **“Nga Umra në Umra të fshihen gjynahet e bëra mes tyre.”** [Buhariu 1773, Muslimi 1349].

Pra, fshirja e gjynaheve bëhet me kryerjen e veprave të mira, gjë e cila do të thotë se nëse njeriu i frikësohet Allahut, atëherë i bëhet e lehtë kryerja e veprave të mira me të cilat Allahu i fshin atij gjynahet.

Dobia e tretë: “dhe do t’ju falë”, duke ua bërë të mundur kërkimin e faljes dhe pendimin, gjë e cila është mirësi nga Allahu për robin e Tij.

Së dyti: Këmbëngulja dhe vazhdimësia në kërkimin e dijes

Nxënësi i dijes e ka detyrim që të japë të gjithë mundin e tij në kërkim të dijes, të jetë i durueshëm në kërkimin e saj dhe pasi ta marrë atë, ta ruajë mirë, sepse dija nuk arrihet me rehati të trupit. Nxënësi i dijes duhet të ndjekë të gjitha rrugët e mundshme për të arritur dijen dhe ai ka shpërblim tek Allahu për këtë, siç përmendet në Sahihun e Muslimit se Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!) ka thënë: **“Kushdo që ndjek një rrugë për të kërkuar dije, Allahu i lehtëson atij një rrugë për në xhenet.”** [Nxjerrja e tij është përmendur më parë].

Pra, nxënësi i dijes duhet të jetë këmbëngulës dhe të përpiqet me të gjitha forcat, të kalojë netët pa gjumë dhe të lerë gjithçka që e largon dhe e preokupon nga të kërkuarit e dijes.

Neve na janë përcjellë tegime të shquara nga selefët në lidhje me këmbënguljen në kërkimin e dijes, sa që transmetohet se Ibën Abasi u pyet një herë: “Si e arrite dijen

që ke?” Ai tha: **“Me gjuhë që pyet shumë, me zemër që kupton (me përkushtim të vëmendjes) dhe me trup të palodhur.”**

Është përcjellë gjithashtu nga Ibën Abasi (Allahu qoftë i kënaqur me të!) se ai ka thënë: **“... Kur mësoja se dikush dinte një hadith, shkoja te dera e shtëpisë së tij, dhe ndërsa ai pushonte në kohën e drekës, unë shtroja rrobën time dhe mbështetsha para derës së tij dhe era më hidhte pluhurin në fytyrë. Kur ai dilte, më thoshte: “O biri i xhaxhait të Pejgamberit, çfarë të ka sjellë këtu? Përse nuk dërgove dikënd të më kërkoje që të vija?” Ndërsa unë i thosha: “Unë e kam për detyrë që të vij tek ti. Pastaj e pyesja për hadithin...”** Pra, Ibën Abasi ishte i thjeshtë në kërkimin e dijes, ndaj Allahu e ngriti atë me dijen.

Kështu duhet të jetë nxënësi i dijes, të këmbëngulë shumë në kërkimin e dijes.

Është përcjellë gjithashtu nga Imam Shafiu (Allahu e mëshiroftë!) se atë e ftoi Imam Ahmedi (Allahu e mëshirfotë!) një natë dhe pasi hëngrën darkë, u ndanë dhe secili shkoi të flerë në shtratinn e tij. Imam Shafiu mendohej për nxjerrjen e gjykimeve nga një hadith, pikërisht nga fjala e Pejgamberit (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!): **“O Eba Umejri, çfarë bëri Nugajri?!”** [Buhariu 6129].

Ebu Umejri, një fëmijë i vogël kishte në dorë një zog të vogël të cilit i thoshin Nugajr. Ky zogu ngordhi dhe Ebu Umejri u mërzit për të, ndërsa Pejgamberi (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të!), i cili luante edhe me fëmijët e vegjël dhe i fliste çdo njeriu ashtu si i përshtatej, i tha këto fjalë. Imam Shafiu ndenji duke medituuar në këtë hadith dhe thuhet se nxorri prej tij më shumë se njëqind dobi. Ndoshta kur nxirrte një dobi, atij i vinte ndërmend një hadith tjetër dhe kështu. Kur u thirr ezani i sabahut, Shafiu u ngrit të shkojë të falej dhe nuk mori abdes, pastaj shkoi në shtëpinë e vet.

Imam Ahmedi fliste mirë për imam Shafiun te njerëzit e shtëpisë së tij, ndërsa ata i thanë: **“O Ebu Abdullah! Si e lavdëron një njeri i cili hëngri e piu, pastaj fjeti dhe nuk u ngrit natën (që të falej) dhe e fali namazin e sabahut pa abdes?!”**

Këto pyetje i shkuan Imam Shafiut dhe ai tha: **“Fakti që hëngra sa e zbraza sahanin, kjo sepse unë nuk kisha provuar ushqim më të shijshëm se ai i imam Ahmedit, kështu që doja të mbushja barkun me të. Fakti që nuk u ngrita të falem natën, kjo për shkak se dija është më e mirë se namazi i natës, ndërsa unë meditoja rreth këtij hadithi. Ndërsa fakti që unë nuk mora abdes për namazin e sabahut, kjo sepse kisha abdes që nga namazi i jacisë, dhe nuk doja t'i mundoja të më sillnin ujin e abdesit.”**

Them: Në çdo rast, këmbëngulja në kërkimin e dijes është gjë shumë e rëndësishme. Nëse do të vështronin në aktualitetin tonë sot, a jemi ne këmbëngulës ashtu si duhet?

Përgjigja është “Jo!”

Edhe ata të cilët mësojnë në mënyrë akademike, pas mësimit ata ndoshta merren me gjëra të cilat nuk i ndihmojnë ata në mësimet e tyre.

Po marr një shembull, por duke dashur që si ky shembull të mos ketë njeri: Njëri prej nxënësve përgjigjet keq në pyetjet e një lënde dhe mësuesi i thotë: “Përse kështu?” Ky i përgjigjet: “Sepse i kam humbur shpresat nga të kuptuarit e kësaj lënde, kështu që nuk mësoj fare për të, por vetëm sa desha ta mbart atë (pa e kuptuar).”

E shihni si është humbja e shpresës?! Sigurisht që ky është një gabim shumë i madh. Ne duhet të këmbëngulim deri sat ë arrijmë qëllimin.

Më ka treguar shejhu ynë këmbëngulës, Abdurrahman es Seadi (Allahu e mëshiroftë!); se është përcjellë nga El Kesai, imami i banorëve të Kufës në sintaksën e gjuhës arabe, se ky iu fut kërkimit të kësaj shkence por nuk mundi të vazhdonte. Më pas, një ditë prej ditësh, ai pa një milingonë që mbarte ushqim për vete dhe ngjitej me të në shpinë mbi një mur. Sa herë që ngjitej deri diku, ajo rrëzohej dhe përsëri ngjitej, e kështu deri sa me këmbëngulje e kapërceu atë pengesë dhe e ngjiti murin. Atëherë El Kesai tha: “Kjo milingonë këmbënguli deri sa ia arriti qëllimit.” Atëherë edhe ai këmbënguli deri sa u bë prijës në sintaksë.

Ndaj, o nxënës të dijes, ne duhet të këmbëngulim dhe të mos dorëzohemi, sepse dorëzimi është mbyllje e derës së hajrit, dhe të mos jemi pesimistë por optimistë.

Së treti: Mësimi përmendësh

Nxënësi i dijes duhet të kujdeset për përsëritjen e mësimeve dhe ruajtjen e asaj që mëson duke i mësuar përmendësh në gjoksin e tij ose duke i shkruar, sepse njeriu harron dhe nëse i kujdeset për përsëritjen e atyre që mëson, atëherë ato humbin dhe harrohen. Ndaj thuhet në poezi:

**Dija është gjah dhe shkruajtja është litari i tij
Ndaj lidhe gjahun tënd me litarë të fortë
Sepse është budallallëk që të gjuash një kaproll
Pastaj ta lësh atë të lëshuar në mes të pyllit**

Prej rrugëve që të ndihmojnë në ruajtjen e dijes dhe përforcimin e saj është që njeriu të udhëzohet me dijen e tij. Allahu i Madhëruar thotë: **“Ata të cilët janë udhëzuar, Ai (Allahu) ua shton edhe më shumë udhëzimin dhe u jep atyre devotshmëri.”** [Muhamed, 17].

Dhe thotë: **“Allahu ua shton edhe më shumë udhëzimin atyre të cilët janë udhëzuar.”** [Merjem, 76].

Sa më shumë që njeriu të punojë me dijen e tij, aq më shumë i shtohet mbajtja përmendësh dhe kuptimi i saj, sipas kuptimit të përgjithshëm të Fjalës së Allahut: **“Ai ua shton edhe më shumë udhëzimin.”**

Së katërti: Qëndrimi pranë dijetarëve

Nxënësi e dijes e ka obligim që së pari të mbështetet për ndihmë tek Allahu i Madhëruar pastaj t’u kërkojë ndihmë dijetarëve si dhe të ndihmohet me atë që kanë shkruar në librat e tyre; pasi që të përqendruarit vetëm në thjesht leximin e librave kërkon kohë të gjatë, ndryshe nga ai që ulet para një dijetari i cili i shpjegon atij, i sqaron dhe i ndriçon rrugën.

Megjithatë, unë nuk them se dija nuk merret veçse drejtpërdrejt nga dijetarët, sepse mundet që dikush të marrë dije edhe duke lexuar shumë, por në shumicën e rasteve, edhe nëse ka bërë përpjekje të plota natë e ditë, edhe nëse i është dhuruar kuptim, ai mund të gabojë shumë, sepse siç thuhet: “Kush ka librin drejtues të tij, gabimet e tij janë më shumë se të saktat e tij.”

Por në të vërtetë ky rregull nuk është i prerë, por rruga më e mirë është që dija të merret nga mësuesit (shejhat), dhe unë e këshilloj nxënësin e dijes gjithashtu që të mos marrë nga shumë shejha në të njëjtën fushë, si p.sh. të mësojë fikhun me më shumë se një shejh, sepse dijetarët ndryshojnë nga mënyra e të argumentuarit me Kuranin dhe Sunetin, si dhe ndryshojnë në mendimet e tyre gjithashtu. Ti zgjidh një dijetar nga i cili merr fikhun, një tjetër nga i cili merr gjuhën, e kështu; d.m.th. çdo fushë të dijes ta mësosh në shujh të ndryshëm. E nëse një shejh është i specializuar në më shumë se një fushë të dijes, nuk ka problem të qëndrosh me të në ato fusha. Por nëse e merr fikhun për shembull nga dy shejha të ndryshëm, dhe ata kanë mendime të ndryshme në disa çështje, atëherë cili do të jetë qëndrimi yt, ti që je nxënës? Qëndrimi yt do të jetë pështjellimi dhe dyshimi. Ndaj qëndro tek një dijetar për mësimin e një fushe të caktuar të dijes, dhe kjo të bën të jesh rehat dhe i qetë.